

Psychoterapie asistovaná psychedeliky a přípustné riziko

Tereza Dlešíková*

Abstrakt: Terapeutický potenciál psychedelik je celosvětově aktuálně velmi diskutovaným tématem. Z odborného hlediska není o léčebném potenciálu těchto látek pochyb. Využití v léčbě duševních obtíží však komplikuje jejich legislativní řazení mezi nelegální návykové látky s tím nejpřísnějším režimem kontroly, jenž vylučuje, aby byla léčivý. Navzdory tomu jsou hledány různé cesty, jak psychedelika legálně užívat v medicínském kontextu ve smyslu psychedeliky asistované psychoterapie. Cílem tohoto textu je úvaha, zda podání psychedelik v rámci terapie naplňuje zákonné podmínky přípustného rizika jako okolnosti vylučující protiprávnost. Text se nejprve zaměří na výklad institutu přípustného rizika a dále pak na problematiku psychedelik a psychedeliky asistované terapie. V návaznosti na to pak provede zhodnocení, zda je podání psychedelické, tj. návykové, respektive omamné a psychotropní látky v rámci terapie možno interpretovat v intencích přípustného rizika, a vyloučit tedy trestnost takového jednání, jež by jinak naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy dle § 283 trestního zákoníku.

Klíčová slova: psychedelika, psychoterapie asistovaná psychedeliky, přípustné riziko, okolnosti vylučující protiprávnost, drogové trestné činy, návykové látky

Úvod

Psychoterapie asistovaná psychedeliky (dále jen „PAP“) je z odborného hlediska považována za velmi efektivní a velmi perspektivní způsob léčení celé řady duševních nemocí a obtíží. Legislativní klasifikace psychedelických látek však nedovoluje, aby tato byla legálně prováděna. Celosvětově jsou však velmi aktivně hledány možné cesty, jak psychedelickou terapii zpřístupnit, a nejinak je tomu i v České republice, kde by jednou z uvažovaných alternativ mohla být interpretace PAP v intencích přípustného rizika jako okolnosti vylučující protiprávnost.

Předložený text se nejprve zaměří na výklad institutu přípustného rizika a dále přiblíží problematiku psychedelik, především jejich legislativní status a PAP. Vzhledem k tomu, že jsou psychedelika klasifikována jako omamné a psychotropní látky (dále jen „OPL“), jejich podání jinému, a to i odborníkem v terapeutickém kontextu, zakládá trestní odpovědnost za spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy dle § 283 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“). V návaznosti na uvedené výklady bude zhodnoceno, zda podání psychedelik v terapeutickém, respektive medicínském kontextu naplňuje zákonné podmínky přípustného rizika jako jedné z okolností vylučujících protiprávnost předmětného jednání.

1. Přípustné riziko

Přípustné riziko je jednou z okolností vylučujících protiprávnost, tj. okolností, které pachatele činu jinak trestného zbavují trestní odpovědnosti. Dle Kuchty, konstrukce okol-

* JUDr. Tereza Dlešíková, Ph.D., AMBIS vysoká škola, Česká psychedelická společnost. E-mail: terezadlestikova@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0994-0678>. Rukopis byl uzavřen 31. 12. 2023.

ností vylučujících protiprávnost vychází z hodnocení a vyvažování určitých zájmů, kdy jinak nepřipustné jednání není trestáno, neboť k němu došlo při ochraně jiného zájmu, který byl s jiným v konfliktu, avšak byl preferován.¹ Okolnosti vylučující protiprávnost upravuje trestní zákoník v hlavě III, v § 28 až 32.

Přípustné riziko je okolností vylučující protiprávnost uvedenou v § 31 trestního zákoníku, dle jehož prvního odstavce trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak. Odstavec druhý citovaného ustanovení vymezuje přípustné riziko negativně, když stanoví, že nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům.

Na základě přípustného rizika je tak vyloučena trestní odpovědnost za jednání, kterým sice došlo k porušení zákonem chráněného zájmu, avšak stalo se tak při výkonu společensky prospěšné činnosti, jež je v souladu s dosaženým stavem poznání s tím, že má určité limity.²

Za riziko je považováno jednání, které představuje nebezpečí pro zájmy chráněné trestním zákonem v důsledku podniknuté rizikové činnosti.³ Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku v tomto ohledu jako příklad zmiňuje rizika v souvislosti se sportovními aktivitami (boxeři, hokejisté, automobiloví závodníci apod.) či výkonem povolání (zejména lékařů, ale i horských vůdců, lyžařských instruktorů apod.); to však neplatí bezvýhradně.⁴ O přípustném riziku lze uvažovat, i pokud se jedná o další oblasti lidské činnosti, jako je věda, výzkum, obchodní oblast či další společensky prospěšné činnosti, v nichž není možné bez podstoupení rizika dosáhnout pokroku.⁵ Púry a Kuchta uvádí, že by mělo jít o činnost spočívající v řešení nových a doposud neřešených otázek.⁶

I komentářová literatura spatřuje prostor pro přípustné riziko, pokud jde o zavádění nových technologií a výrobků, přičemž uznává, že toto je spojeno s určitým rizikem, neboť bez rizika není možné poznat dosud nepoznané a není možný vědecko-technický pokrok.⁷ V této souvislosti poukazuje Kuchta na smysl trestního práva, jímž je postavit pod trestní sankci taková riziková jednání končící trestněprávním následkem, která jsou důsledkem lehkomyšlnosti, nedbalosti nebo neschopnosti. Na druhé straně by mělo právo zajistit hranice, v nichž jsou učiněná rozhodnutí vzdor způsobení škody společensky hodnotná

1 KUCHTA, J. *Riziko v pojetí kriminologickém a juristickém*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 168; KUCHTA, J. K úpravě okolností vylučujících protiprávnost v novém trestním zákoně. In: *Koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané dne 17. 4. 2000 na Ministerstvu spravedlnosti ČR v Praze*. Brno: Masarykova univerzita, 2000, s. 157.

2 ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. Komentář k § 31. In: ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022.

3 GRÍVNA, T. Komentář k § 31. In: ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023.

4 Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

5 PÚRY, F. Přípustné riziko. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

6 PÚRY, F. – KUCHTA, J. Postih úpadkových deliktů podle nového trestního zákoníku s přihlédnutím k úpravě přípustného rizika. In: *XIX. Karlovarské právní dny*. Praha: Leges, 2011, s. 312.

7 GRÍVNA, T. *Komentář k § 31*.

a nebezpečí a rizika tolerovatelná.⁸ Nelze však opomíjet ani zásadu subsidiarity trestní represe. Myslím, že tato teze je ve svém smyslu přiléhavá, i pokud jde o úvahy stran PAP (viz dále).

Riziko tedy musí být podstoupeno za účelem dosažení společensky nutných či potřebných a užitečných hodnot, přičemž očekávaný výsledek musí být rentabilní ze společenského hlediska.⁹ Ona společenská potřeba rizika tedy vyplývá z faktorů společenské nutnosti a potřeby.¹⁰

1.1 Riziková, avšak společensky prospěšná činnost – zákonné požadavky a limity

Za společensky prospěšnou činnost je považována činnost, která sleduje dosažení obecného blaha (dobra), tedy takových podmínek společenského života, jejichž prostřednictvím mohou lidé plněji a snáze dosáhnout vlastního zdokonalení.¹¹ V návaznosti na charakter podstoupeného rizika je za takovou činnost typicky považován výzkum a vývoj, výroba anebo medicínské aktivity. Zároveň musí jít pouze o aktivity vykonávané v rámci zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, tedy kvalifikovaným subjektem.¹²

Společensky prospěšná činnost rovněž musí být vykonávána *lege artis*, tedy v souladu s dosaženým stavem poznání a v souladu s informacemi, jež měla daná osoba v době rozhodování o dalším postupu.¹³ Postupem *lege artis* se v tom nejširším slova smyslu rozumí postup všeobecně uznávaný. V souvislosti s PAP je třeba zmínit medicínský kontext, v němž se postupem *lege artis* rozumí poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni, tj. podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti; jedná se o úroveň odpovídající nejvyššímu dosaženému vědeckému poznání.¹⁴

Pravidla vědy a uznávané medicínské postupy je nutné vnímat jako soubor profesních a etických pravidel, jehož obsah se v podstatě neustále vyvíjí a proměňuje v závislosti na rozvoji teoretických a praktických zkušeností a dovedností lékařské vědy. Dané medicínské postupy a pravidla, ať už psaná, nebo nepsaná, jsou projevem odborného konsenzu minimálně určité části odborné veřejnosti a lze je považovat za profesní standardy ve smyslu čl. 4 Úmluvy o biomedicíně, dle něhož je jakýkoli zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy.¹⁵

Dle § 2 odst. 1 Etického kodexu české lékařské komory, dle něhož lékař v rámci své odborné způsobilosti a kompetence svobodně volí a provádí ty preventivní, diagnostické a léčebné úkony, které odpovídají současnému stavu lékařské vědy a které pro nemoc-

⁸ KUČHTA, J. Několik poznámek k postavení a formulaci okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního zákona. *Trestněprávní revue*. 2003, roč. 2, č. 2, s. 47.

⁹ GRÍVNA, T. *Komentář k § 31*.

¹⁰ KUČHTA, J. Několik poznámek k postavení a formulaci okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního zákona.

¹¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 259.

¹² ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. *Komentář k § 31*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ § 4 odst. 5 ve spojení s § 28 odst. 2 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

¹⁵ ŠUSTEK, P. – HOLČAPEK, T. *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 276.

ného považuje za nejvýhodnější. Přitom je povinen respektovat v co největší možné míře vůli nemocného, respektive jeho zákonného zástupce.¹⁶

Zdravotní péče vykonávaná *lege artis* je tedy taková zdravotní péče, která je v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy, přičemž postupy jednak zastaralé a překonané, jednak nové a neověřené jsou považovány za zdravotní péči *non lege artis*.¹⁷ Na druhou stranu odborná literatura připouští možnost se od normovaného či ustáleného postupu odchýlit, a to za předpokladu, že by tento již prokazatelně nekorespondoval s nejnovějšími poznatky vědy.¹⁸

I postup dosud nenormovaný lze považovat za postup *lege artis*, pokud je dostatečně vědecky odůvodněn, tzn. v odborné veřejnosti (např. ve vědeckých člancích, v doporučení odborných společností, *guidelines* apod.) je relevantně zastoupen názor, že takový postup může být potenciálně prospěšný s tím, že je připuštěna možnost odůvodnění také na základě dat publikovaných v preprintu, jestliže data nebyla relevantně vědecky zpochybněna a nejsou průměrnému specialistovi v daném oboru na první pohled podezřelá.¹⁹ Lze tedy shrnout, že dostatečně vědecky odůvodněný postup představuje postup *lege artis*, a tedy vylučuje právní odpovědnost poskytovatele zdravotních služeb, jakož i individuálního zdravotnického pracovníka za případnou vzniklou újmu.

V tomto spárťuji zásadní otázku pro PAP, jež zatím není standardním a konvenčním psychotherapeutickým postupem, neboť léčba psychedeliky má zatím charakter léčby experimentální. V této souvislosti je však nutno podotknout, že psychedelika jsou již předmětem mnoha klinických výzkumů, a to jak v zahraničí, tak i v České republice. Při splnění všech zákonných požadavků na klinická hodnocení jde v těchto případech o přípustné riziko; nevzniká tedy trestní odpovědnost (viz dále).

Pro úplnost je třeba dodat, že *lex artis* je neurčitý právní pojem, který má být vykládán vždy *ad hoc* při posuzování konkrétního případu soudem, přičemž za porušení *legis artis* se považuje, pokud lékař při výkonu svého povolání nedodrží rámec pravidel vědy a medicínských způsobů, a to v mezích daných rozsahem svých úkolů podle pracovního zařazení i konkrétních podmínek a objektivních možností.²⁰

Dalším zákonným požadavkem na společensky prospěšnou činnost je podmínka subsidiarity, spočívající v tom, že společensky prospěšného výsledku není možné za daných okolností dosáhnout jinak, než právě za cenu rizika s tím, že tuto podmínku je třeba posuzovat ve spojení s výše popsanou podmínkou souladu s dosaženým stavem poznání a s aktuálními informacemi.²¹ Tímto se má tedy vyloučit samoučelnost experimentů; na druhou stranu nelze odmítat experimenty, jež slibují přínos, avšak jejichž důsledky nelze zcela odhadnout.²² Mohou se totiž vyskytnout případy, kdy sice existuje neriziková

¹⁶ *Etický kodex České lékařské komory* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: https://www.lkcr.cz/doc/cms_library/13-sp-c-10-eticky-kodex-clk-101313.pdf.

¹⁷ MACH, J. *Lege artis jako náležitá odborná úroveň poskytování zdravotních služeb, co je a co není lege artis a kdo to posoudí?* In: PTÁČEK, R. – BARTŮNĚK, P. – MACH, J. a kol. *Lege artis v medicíně*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 24.

¹⁸ GRÍVNA, T. *Komentář k § 31*.

¹⁹ ŠUSTEK, P. – HOLČAPEK, T. – ŠOLC, M. Doporučení pro tzv. off-label použití léčivých přípravků pro pacienty s COVID-19. *Anesteziologie a intenzivní medicína*. 2020, roč. 21, č. 3, s. 123.

²⁰ ŠUSTEK, P. – HOLČAPEK, T. *Zdravotnické právo*, s. 265.

²¹ ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. *Komentář k § 31*.

²² KUČHTA, J. *Několik poznámek k postavení a formulaci okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního zákona*.

varianta, ta riziková však může představovat racionálnější a vhodnější postup k dosažení výsledku.²³

Společensky prospěšná činnost dále nesmí ohrožovat život nebo zdraví člověka, ledaže by k takové činnosti byl dán souhlas podle zvláštního právního předpisu; tím je souhlas informovaný, tj. souhlas udělený po podrobném lékařském poučení.²⁴ Taková riziková činnost by samozřejmě měla být vykonávána tak, aby rizika v ní obsažená byla co nejvíce minimalizována.²⁵

S tím souvisí další zákonný požadavek na společensky prospěšnou činnost, kterým je proporcionalita míry rizika a výsledku, k němuž daná činnost směřuje. Pravděpodobnost hrozící poruchy tedy musí být menší než pravděpodobnost dosažení žádoucího výsledku.²⁶ Nepoměřují se tedy následky, ale míra rizika ve vztahu k výsledku, k němuž riziko směřuje.²⁷ V návaznosti na to tedy platí, že čím vyšší je rozdíl mezi nadějnými užitky a možnými ztrátami, tím je příslušná alternativa efektivnější. Při úvahách by se mělo vycházet vždy z alternativy s nejvyšší užitností a poté hodnotit rizika spojená s touto alternativou. Pokud je riziko malé nebo zvládnutelné, lze takový postup použít.²⁸ V této souvislosti Kuchta hovoří o minimalizaci možných rizik, a to ve smyslu rizik zbytečných.²⁹

V neposlední řadě pak společensky prospěšná činnost nesmí být vykonávána v rozporu s jiným právním předpisem, s veřejným zájmem či se zásadami lidskosti, anebo pokud by se přičila dobrým mravům.

Kuchta rozpor s jiným právním předpisem považuje za problematický aspekt, když konstatuje, že otázka, zda je možno považovat v některých případech za dovolená ta jednání, která porušují právní normy, je složitá. Na jedné straně totiž nelze uplatňovat zásadu „účel světlí prostředky“, na druhé straně by však lpění na formálním dodržování všech předpisů podvazovalo zbytečně iniciativu občanů.³⁰

Rozpor s veřejným zájmem je vykládán jako rozpor s hodnotami, na jejichž ochraně má zájem celá společnost nebo alespoň širší okruh lidí. Do rozporu se zásadami lidskosti by se mohly dostat zejména některé extrémní činnosti v oblasti medicíny, v jejichž rámci by docházelo například k nepřipustným experimentům na lidech či zvířatech.³¹ Zásady lidskosti by mohly být dotčeny např. při výzkumu, výrobě a zkouškách zbraní hromadného ničení, při klonování lidských bytostí, přenášení lidských buněk do jiného živočišného druhu, při výzkumu chorob a modifikací virů a mikrobů.³² Dobré mravy lze pak chápat jako souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti s tím, že možný rozpor určité činnosti

²³ Ibidem.

²⁴ ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. *Komentář k § 31*. K tomu § 93 odst. 1 a § 2642 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, respektive § 28 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

²⁵ KUČHTA, J. *Několik poznámek k postavení a formulaci okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního zákona*.

²⁶ ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. *Komentář k § 31*.

²⁷ GRĚVNA, T. *Komentář k § 31*.

²⁸ Ibidem.

²⁹ KUČHTA, J. *Několik poznámek k postavení a formulaci okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního zákona*.

³⁰ Ibidem.

³¹ ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. *Komentář k § 31*.

³² GRĚVNA, T. *Komentář k § 31*.

s dobrými mravy musí soud posuzovat individuálně a v kontextu daném dobou a místem.³³ Vzhledem k tomu, že se jedná o neurčité právní pojmy, je na soudní praxi, aby v každém jednotlivém případě zhodnotila, zda konkrétní situace patří do rozsahu posuzovaného pojmu.³⁴

Pro úplnost je třeba dodat, že případný exces jednání ze zákonných podmínek přípustného rizika sice zakládá trestní odpovědnost, avšak je třeba jej hodnotit jako polehčující okolnost dle § 41 písm. g) trestního zákoníku. Z procesního hlediska je pak třeba pamatovat na zásadu presumpce nevinny a zásadu *in dubio pro reo*. V pochybnostech vykazujících parametry pochybností ve smyslu naposledy uvedené zásady o naplnění či nenaplnění skutkových předpokladů zákonných znaků přípustného rizika je tedy třeba postupovat pro jednající osobu příznivěji.

2. Psychedelika a PAP

2.1 Faktický vs. legislativní status psychedelik

Psychedelické látky jsou psychoaktivními látkami měnícími stav vědomí, tj. způsob vnímání, myšlení, jakož i emočního prožívání. Klasickými serotonergními psychedeliky jsou psilocybin, LSD, DMT či meskalin; látkami s podobným účinkem jsou pak MDMA a ketamin. Z provedených výzkumů, jejichž předmětem je zejména látka psilocybin, vyplývá jejich značný potenciál, pokud jde o léčbu široké škály duševních obtíží, především úzkostí a depresí, včetně tzv. existenciálního distresu pacientů v paliativní péči, či v léčbě závislosti na návykových látkách, a to i alkoholu a tabáku.³⁵ Látka MDMA představuje velmi efektivní nástroj pro léčbu posttraumatické stresové poruchy.³⁶ Klinický výzkum

³³ ŠČERBA, F. – FRYŠTÁK, M. *Komentář k § 31*.

³⁴ GRÍVNA, T. *Komentář k § 31*.

³⁵ Zásadní výzkumy týkající se terapeutického potenciálu psychedelik v různých indikacích přehledně shrnuje tato meta-analýza: GALVÃO-COELHO, N. L. – MARX, W. – GONZALEZ, M. – SINCLAIR, J. – DE MANINCOR, M. – PERKINS, D. – SARRIS, J. Classic serotonergic psychedelics for mood and depressive symptoms: a meta-analysis of mood disorder patients and healthy participants. *Psychopharmacology* [online]. 2021, Vol. 238, No. 2, s. 341–354 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s00213-020-05719-1>. Ze zásadních recentních studií k jednotlivým indikacím: CARHART-HARRIS, R. – GIRIBALDI, B. – WATTS, R. – BAKER-JONES, M. – MURPHY-BEINER, A. et al. Trial of Psilocybin versus Escitalopram for Depression. *New England Journal of Medicine* [online]. 2021, Vol. 384, No. 15, s. 1402–1411 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1056/NEJMoa2032994>. – deprese; BOGENSCHUTZ, M. P. – ROSS, S. – BHATT, S. – BARON, T. – FORCEHIMES, A. A. et al. Percentage of Heavy Drinking Days Following Psilocybin-Assisted Psychotherapy vs Placebo in the Treatment of Adult Patients With Alcohol Use Disorder. *JAMA Psychiatry* [online]. 2022, Vol. 79, No. 10 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2022.2096>. – závislost na alkoholu; JOHNSON, M. W. Classic Psychedelics in Addiction Treatment: The Case for Psilocybin in Tobacco Smoking Cessation. In: BARRETT, F. S. – PRELLER, K. H. (eds). *Disruptive Psychopharmacology*. Current Topics in Behavioral Neurosciences [online]. Cham: Springer International Publishing, 2022, s. 213–227 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/7854_2022_327. – závislost na tabáku; GRIFFITHS, R. R. – JOHNSON, M. W. – CARDUCCI, M. A. – UMBRICH, A. – RICHARDS, W. A. et al. Psilocybin produces substantial and sustained decreases in depression and anxiety in patients with life-threatening cancer: A randomized double-blind trial. *Journal of Psychopharmacology* [online]. 2016, Vol. 30, No. 12, s. 1181–1197 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0269881116675513>. V neposlední řadě pak: TYLŠ, F. – PÁLENÍČEK, T. – HORÁČEK, J. Psilocybin – Summary of knowledge and new perspectives. *European Neuropsychopharmacology* [online]. 2014, Vol. 24, No. 3, s. 342–356 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.euroneuro.2013.12.006>.

³⁶ MITCHELL, J. M. – BOGENSCHUTZ, M. – LILLENSTEIN, A. et al. MDMA-assisted therapy for severe PTSD: a randomized, double-blind, placebo-controlled phase 3 study. *Nature Medicine* [online]. 2021, Vol. 27, No. 6, s. 1025–1033 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41591-021-01336-3>.

psychedelik zažívá celosvětový boom – do února 2023 bylo registrováno 450 klinických studií zkoumajících terapeutické účinky psychedelik, a to v řadě indikací zahrnujících deprese, úzkosti či posttraumatickou stresovou poruchu, ale i poruchu bipolární, obsedantně-kompulzivní nebo poruchy příjmu potravy; studie zahrnují i léčbu psychedeliky v případě závislosti na alkoholu, tabáku a jiných drogách (jako je pervitin či kokain), obezity, migrén, epilepsie, dále pak Alzheimerovy či Parkinsonovy choroby apod.³⁷ Světová zpráva OSN o drogách označuje tento nárůst za bezprecedentní a s ohledem na to konstatuje, že využití psychedelických látek bude do budoucna hrát významnou roli v léčbě různých duševních onemocnění.

Ačkoli psychedelika nevykazují žádný závislostní potenciál,³⁸ nejsou toxická pro lidský organismus a jejich užívání je méně rizikové než užívání alkoholu či běžně dostupných psychoaktivních léků na předpis,³⁹ z právního pohledu jsou považována za nelegální návykové látky s tím nejpřísnějším režimem kontroly. Mezinárodní právní základ představují tři tzv. drogové úmluvy OSN, a to Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, Úmluva o psychotropních drogách z roku 1971 a Úmluva proti nedovolenému obchodování s OPL z roku 1988. V tomto kontextu jsou relevantní první dvě zmíněné, neboť tyto obsahují seznamy látek s různě přísnými režimy kontroly dle jejich rizika pro veřejné zdraví a dle potenciálu pro terapeutické využití. Pro úplnost je třeba podotknout, že klasifikace látek je založena politickým, nikoli odborným rozhodnutím vycházejícím z Nixonovy „války proti drogám“.⁴⁰

V České republice jsou psychedelika s ohledem na mezinárodní právní rovinu legislativně řazena mezi OPL uvedené na 4. seznamu psychotropních látek nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek (výjimku představuje ketamin).⁴¹ Jde tedy o zákonem zakázané návykové látky, jež jsou považovány za vysoce nebezpečné a jež nelze medicínsky užit, respektive jejich užití je dovoleno pouze k „omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům“, a jejichž přechovávání, popř. pěstování pro vlastní potřebu v množství větším než malém, jakož i jiné nakládání s nimi, a to již bez ohledu na množství, naplňuje skutkové podstaty trestných činů uvedených v § 283 až § 287 trestního zákoníku.⁴²

³⁷ *World Drug Report 2023* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2023.html>.

³⁸ MÜLLER, C. P. – SCHUMANN, G. Drugs as instruments: A new framework for non-addictive psychoactive drug use. *Behavioral and Brain Sciences* [online]. 2011, Vol. 34, No. 6, s. 293–310 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/behavioral-and-brain-sciences/article/abs/drugs-as-instruments-a-new-framework-for-nonaddictive-psychoactive-drug-use/37D460724730D40FDDA33B723AAA1AB4>; doi:10.1017/S0140525X11000057.

³⁹ NUTT, David J, Leslie A KING a Lawrence D PHILLIPS. Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis. *The Lancet* [online]. 2010, Vol. 376, No. 9752, s. 1558–1565 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(10\)61462-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(10)61462-6).

⁴⁰ HALL, W. Why was early therapeutic research on psychedelic drugs abandoned? *Psychological Medicine* [online]. 2022, Vol. 52, No. 1, s. 26–31 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0033291721004207>.

⁴¹ Základní právní předpis představuje zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, který ve svém § 44c odst. 1 zmocňuje vládu k vydání nařízení, kterým by byl stanoven seznam návykových látek; tímto právním předpisem je právě nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jehož přílohu tvoří sedm, respektive osm seznamů korespondujících se seznamy úmluv OSN.

⁴² Jedná se o trestné činy, které jsou součástí Hlavy VII trestního zákoníku obsahující trestné činy obecně nebezpečné a jimiž jsou trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu a šíření toxikomanie. Posledně zmíněný trestný čin nepoužívá pojem OPL, ale pojem „jiná návyková látka než alkohol“, když v tomto vychází

Z výše uvedeného je evidentní, že terapeutický potenciál psychedelik není legislativně nijak reflektován. V této souvislosti je na místě uvést již dříve vyslovenou tezi, že psychedelika nepatří do trestního práva, ale do medicíny, respektive do terapie, ať už jde o terapii psychiatrickou či psychologickou. Možnost užití psychedelik v terapeutickém, tj. bezpečném a kontrolovaném kontextu pod dohledem odborníka nemůže být kriminalizována. Proto je třeba hledat možnosti, jak především změnit neadekvátní legislativu spojenou s léty zakořeněnou stigmatizací, stereotypy a narativem, že drogy, tj. všechny drogy bez rozdílu, jsou špatné.⁴³ Cesty k legálně dostupné PAP je však třeba hledat i v rámci platného a účinného, avšak dosti nepřívznivého legislativního nastavení.

2.2 Psychedeliky asistovaná psychoterapie

PAP spočívá v podání psychedelické látky klientovi/pacientovi v terapeutickém nastavení. Psychedelikum je tedy podáno vyškoleným terapeutem (*sitterem*), který klienta doprovází při psychedelickém zážitku – vytváří bezpečný prostor, má situaci pod kontrolou a stará se o potřeby a bezpečnost klienta tak, aby jeho psychedelická zkušenost měla co nejhladší průběh; to mimo jiné přispívá i k dobrému zvládnutí náročné psychedelické zkušenosti, již nelze nikdy při užití psychedelické látky předem vyloučit.⁴⁴ Z hlediska prožití psychedelické zkušenosti jsou kromě přítomnosti *sittera* klíčovými aspekty adekvátní dávka látky, *set* a *setting*.⁴⁵

Kromě sezení s látkou jako takového tvoří proces psychedelického léčení i sezení přípravná a integrační. Účelem první, přípravné, fáze, již tvoří série rozhovorů klienta s terapeutem, je získat informace o povaze klientových emočních potíží a jeho osobní anamnéze, jakož i vytvořit na důvěře založený vztah mezi terapeutem a klientem, dále pak seznámit klienta s konkrétními aspekty psychedelického sezení, aby tak klient mohl poskytnout informovaný souhlas. Velmi důležitá je fáze integrační, jež následuje po psychedelické zkušenosti klienta a jež rovněž sestává z terapeutických rozhovorů, v nichž klient s terapeutem rozebírá svůj zážitek a snaží se o co nejlepší způsob jeho integrace do svého života.⁴⁶ Užití psychedelik v rámci PAP představuje bezpečný, optimální, podporující, a tedy vhodný *setting*, v němž dochází k minimalizaci rizik s užitím těchto látek spojených a maximalizaci jejich benefitů.⁴⁷

---

z legální definice návykové látky dle § 130 trestního zákoníku. Trestní zákoník v § 283–286 rozlišuje na jedné straně OPL a přípravky je obsahující, jež lze zjednodušeně nazvat „syntetickými“ látkami, a na straně druhé látky „přírodní“, a to rostliny a houby obsahující OPL. Těmito rostlinami a houbami jsou dle nařízení vlády č. 455/2009 Sb. „rostliny konopí (*Cannabis sp.*) – všechny druhy a odrůdy, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů v kvetoucím nebo plodonosném vrcholku rostliny konopí (s výjimkou zrn) včetně listů, kokainovník pravý (*Erythroxylum coca*) a houby obsahující psilocybin a psilocin“.

⁴³ DLEŠTÍKOVÁ, T. Dekriminalizace psychedelik: současná právní úprava je zastaralá. Před změnou vědomí musíme změnit legislativu. *Online deník Alarm* [online]. 2022 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2022/08/dekriminalizace-psychedelik-soucasna-pravni-uprava-je-zastarala-pred-zmenou-vedomi-musime-zmenit-legislativu/>.

⁴⁴ DLEŠTÍKOVÁ, T. Podpora uživatelů psychedelik – šíření toxikomanie? *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/podpora-uzivatele-psychedelik-sireni-toxikomanie>.

⁴⁵ *Setem* se rozumí nastavení mysli člověka, od jeho osobnostního založení po aktuální náladu či záměr, s nímž látku užívá, fyzický stav nevylučuje; *setting* pak představuje prostředí, v němž je látka užitá a jež by mělo být komfortní a bezpečné.

⁴⁶ GROF, S. *Dobrodružství sebeobjevování*. Praha: Portál, 2022, s. 370, 373.

⁴⁷ Pro garanci bezpečí účastníků a snížení rizik spojených s užitím psychedelik existují doporučení pro *sittery*. K tomu např. CARLIN, S. – SCHELD, S. Developing Ethical Guidelines in Psychedelic Psychotherapy. *MAPS Bulletin*. 2020, Vol. 30, No. 3, s. 27–34.

Z trestně právního pohledu však výše popsané jednání terapeuta (*sittera*) naplňuje formálně skutkovou podstatu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy dle § 283 trestního zákoníku, neboť v rámci PAP, konkrétně v rámci fáze sezení s látkou, je klientovi látka terapeutem podána.⁴⁸ Zde je na místě připomenout, že k trestnosti jednání naplňujícího znaky skutkové podstaty citovaného trestného činu mimo jiné postačí, pokud pachatel látku předá jinému, a to v jakémkoli množství. Tento stav tedy vylučuje legálně realizovat PAP a vede k zamyšlení, jak tuto učinit klientům/pacientům s duševními problémy dostupnou. Institut přípustného rizika je v tomto textu analyzován jako jedna z uvažovaných alternativ v rámci platné a účinné české právní úpravy. Pro úplnost je třeba dodat, že tyto úvahy se týkají poskytování PAP, jak je charakterizována výše, přičemž problematika psychedelického *sitterování* jako takového, tj. doprovázení při užití psychedelické látky, kterou však *sitter* osobě procházející si psychedelickou zkušeností nepodává, je ponechána stranou.⁴⁹

Hledání právních cest k PAP je aktuálně velmi diskutovaným tématem i v zahraničí. Navzdory legislativnímu řazení psychedelických látek mezi tzv. tvrdé drogy lze totiž celosvětově sledovat postupný obrat v jejich vnímání nejen v rovině odborné, ale i právní.

2.3 Situace v zahraničí

Současnost lze označit za období psychedelické renesance, přičemž, jak konstatováno výše, vědecká evidence svědčí ve prospěch terapeutického užití psychedelik; psychedeliky, respektive psilocybinem a MDMA asistovaná terapie byla již před několika lety uznána americkým Úřadem pro kontrolu potravin a léčiv (*Food and Drug Administration*) za přelomovou léčbu (*breakthrough therapy*). Lze očekávat, že konkrétně MDMA asistovaná terapie bude již velmi brzy v USA oficiálně schválena.⁵⁰ Celosvětový zájem o oblast psychedelik je reflektován i v nejnovější Světové zprávě OSN o drogách z roku 2023, jež tyto látky řadí mezi méně rizikové než opioidy, psychostimulancia, konopí či alkohol a konstatuje, že využití psychedelických látek bude do budoucna hrát významnou roli v léčbě různých duševních onemocnění s tím, že v této souvislosti upozorňuje na potřebu vytvoření regulačního rámce a osvědčených klinických postupů a protokolů pro podávání psychedelik pod lékařským dohledem, jakož i nutnost vyškolených odborníků, kteří by mohli PAP poskytovat.⁵¹

Předně je třeba zmínit, že medicínské užití psychedelik neodporuje výše uvedeným úmluvám OSN, neboť jej lze podřadit pod „dekriminalizaci pro vědecké a léčebné užití“, což rámec úmluv v zásadě dovoluje. Dané látky zůstávají nelegálními, mění se však způsob jejich regulace, např. v tom smyslu, že s nimi může nakládat jen vymezený okruh osob za stanovených podmínek, např. psychiatři v rámci psychoterapie.

⁴⁸ Lze si představit i situaci, kdy klient sám disponuje psychedelickou látkou, kterou přechovává pro vlastní potřebu nikoli v množství větším než malém, a chce ji užit zodpovědně v bezpečném a kontrolovaném prostředí za asistence např. svého terapeuta s tím, že se sám na základě volně dostupných informací domnívá, že takové užití psychedelické látky, tj. užití ve formě asistované terapie, mu může pomoci v seberozvoji, popř. zmírnění úzkostných až depresivních psychických stavů či jiných duševních obtíží apod. Jde tedy o situaci, kdy se nutně nemusí jednat o člověka s psychiatrickou diagnózou, a o situaci, kterou je nutno odlišit od rekreačního užití psychoaktivních látek. Zároveň však jde o situaci vzbuzující otázku případné trestní odpovědnosti *sittera*, a to za spáchání trestného činu šíření toxikomanie dle § 287 trestního zákoníku. K tomu srov. DLEŠTÍKOVÁ, T. *Podpora uživatelů psychedelik – šíření toxikomanie?*

⁴⁹ K tomu blíže DLEŠTÍKOVÁ, T. *Podpora uživatelů psychedelik – šíření toxikomanie?*

⁵⁰ REARDON, S. US could soon approve MDMA therapy — opening an era of psychedelic medicine. *Nature* [online]. 2023, Vol. 616, No. 7957, s. 428–430 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/d41586-023-01296-3>.

⁵¹ *World Drug Report 2023*.

Pokud jde o psychedelickou renesanci v právní oblasti, je třeba zmínit především situaci v Austrálii, jež reflektovala vědeckou evidenci týkající se léčebného potenciálu psychedelik a uznala je jako léčiva; bylo totiž vyhodnoceno, že přínos pro pacienty a veřejné zdraví převáží možná rizika. Konkrétně jde o psilocybin a MDMA, jež je od července 2023 možno terapeuticky používat v kontrolovaném lékařském prostředí psychiatry autorizovanými australským Úřadem pro kontrolu léčivých přípravků (*Therapeutic Goods Administration*) a schválenými etickou komisí v případě dvou specifikovaných diagnóz, kterými jsou deprese rezistentní na standardní léčbu (psilocybin) a posttraumatická stresová porucha (MDMA). Pro tyto účely došlo *de facto* k vytvoření speciální kategorie „léčebného“ psilocybinu a „léčebného“ MDMA, jež bude možno klinicky užívat jako neschválený léčivý přípravek obsahující tyto látky, a to pouze u uvedených diagnóz, tj. farmakorezistentní deprese a posttraumatické stresové poruchy. Tímto striktním omezením mají být eliminována případná rizika spojená s užitím daných látek.⁵²

Pokud jde o postupný obrat v legislativním uchopení psychedelik, nelze opomenout situaci ve Spojených státech amerických, kde jsou na úrovni jednotlivých států a měst přijímány různé právní strategie a přístupy nesoucí se zejména v duchu faktické dekriminlizace⁵³ držení a užívání psychedelických látek s tím, že jde především o psilocybin přírodního původu, respektive psychoaktivní/psychedelické látky přírodního původu obsažené v rostlinách a houbách (rovněž je poměrně často užíván pojem *enteogeny*), přičemž v některých případech je začleněno i MDMA.⁵⁴

Nejdále se v rámci dekriminlizace dostal stát Oregon, kde v podstatě došlo k legalizaci a na to navázané regulaci terapeutického užití psilocybinu. Jedná se o model podporovaného užívání dospělými osobami, který jim umožňuje přístup k psilocybinu z jakéhokoli důvodu (osobní/duchovní růst, podpora duševní pohody apod.), a to v k tomu zřízených zařízeních a za asistence vyškoleného a licencovaného facilitátora v programu schváleném Agenturou pro veřejné zdraví státu Oregon, jenž zajišťuje podání psilocybinu, jakož i doprovázení při jeho užití. Oregonský zákon o psilocybinových službách se stal inspirací pro právní úpravy v Coloradu a Kalifornii.⁵⁵ V Oregonu tedy dochází k legální možnosti terapeutického užití psilocybinu mimo klinický kontext, a to s jasně stanovenými

⁵² Change to classification of psilocybin and MDMA to enable prescribing by authorised psychiatrists. In: *Therapeutic Goods Administration (TGA)*. In: *Australian Government* [online]. 23. 2. 2023 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.tga.gov.au/news/media-releases/change-classification-psilocybin-and-mdma-enable-prescribing-authorised-psychiatrists>; Re-scheduling of psilocybin and MDMA in the Poisons Standard: questions and answers. In: *Therapeutic Goods Administration (TGA)*. In: *Australian Government* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.tga.gov.au/resources/publication/scheduling-decisions-final/notice-final-decision-amend-or-not-amend-current-poisons-standard-june-2022-acms-38-psilocybine-and-mdma/re-scheduling-psilocybin-and-mdma-poisons-standard-questions-and-answers>.

⁵³ Taková dekriminlizace odpovídá deprioritizaci trestního postihu, pokud jde o držení, pěstování a užívání malého množství psilocybinu pro vlastní potřebu, a to psilocybinu přírodního původu pocházejícího z psilocybinových hub; v některých případech jde i o dekriminlizaci sdílení a darování, tj. bezúplatné předávání, nikoli prodej za účelem zisku. O deprioritizaci jde proto, že takové jednání má být pro policii, respektive orgány činné v trestním řízení, tou nejnižší prioritou, pokud jde o vymáhání práva, čili takové jednání nemá být stíháno.

⁵⁴ MARKS, M. The varieties of psychedelic law. *Neuropharmacology* [online]. 2023, Vol. 226 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0028390822004580?via%3Dihub>; doi:10.1016/j.neuropharm.2022.109399.

⁵⁵ V Coloradu na základě *Colorado Natural Medicine Health Act*, který se týká užívání některých rostlin nebo hub (ve smyslu přírodní medicíny) osobami staršími 21 let. Tento zákon jednak dekriminlizuje osobní užívání, jakož i pěstování, držení a darování (nikoli distribuci za účelem zisku) některých rostlin a hub obsahujících výše uvedené látky osobami staršími 21 let, jednak legalizuje přístup k určitým rostlinám nebo houbám pro osoby starší 21 let v tzv. léčebných centrech pod dohledem státem Coloradu licencovaných facilitátorů.

podmínkami – ve speciálních centrech s vyškolenými a licencovanými facilitátory, podmíněno dosažením dospělosti, tj. věku 21 let.⁵⁶

Kroky k legálnímu užití psychedelik podniká i Kanada. Od ledna 2023 zavedla kanadská provincie Alberta legální možnost užití psychedelik v terapeutickém kontextu za pevně stanovených podmínek. Jde o léčebné využití psilocybinu, LSD, mescalinu a DMT, jakož i MDMA a ketaminu, a to pod dohledem licencovaných psychiatrů; nakládat s látkami mohou pouze kvalifikovaní facilitátoři a pouze ve zdravotnickém zařízení (s výjimkou pacientů v paliativní péči). Pokud jde o celostátní úroveň, legální užití psychedelik za účelem léčby je v Kanadě možné na základě udělení výjimky ministrem zdravotnictví dle čl. 56 kanadského zdravotnického zákona.⁵⁷ Na základě této výjimky je legálně možné užívat, držet a předávat např. psilocybin v rámci terapie. K tomu je třeba poznamenat, že této možnosti využila především nezisková organizace *Therapsil* zasazující se o práva pacientů na přístup k psilocybinu pro lékařské účely. *Therapsil* v praxi zhodnotil, že postup založený na udělování výjimek je nedostačující, arbitrární a pro pacienty nevyhovující; jedná se totiž o byrokratické rozhodnutí, na které není právní nárok; vyvíjí proto snahy vedoucí k legalizaci psilocybinu pro léčebné a terapeutické účely s tím, že přichází i s konkrétním návrhem návazné regulace. Iniciativa vychází z premisy, že rozhodnutí užití psilocybinu v rámci léčby by mělo být rozhodnutím lékařským, nikoliv administrativním/byrokratickým a že by mělo být zákonem garantováno právo pacientů na přístup k psilocybinu jako léku. Cílem iniciativy je tedy umožnění legální a bezpečné psilocybinové terapie osobám, pro jejichž léčbu se jeví jako vhodná, tj. představuje pro ně tzv. rozumnou volbu, a to s podporou jejich lékaře.⁵⁸

Z evropských zemí umožňujících terapeutické využití psychedelik je třeba jmenovat především Švýcarsko. Jde o možnost získání povolení k užití OPL v medicínském kontextu lékařem (psychiatrem), na základě výjimečného schválení za účelem omezeného medicínského užití dle čl. 8 odst. 5 Federálního zákona o omamných a psychotropních látkách.⁵⁹ V této souvislosti je třeba poznamenat, že švýcarská praxe je příkladem toho, že i legislativní rámec velmi omezeného užití pro terapeutické účely, tj. legislativní rámec totožný s tím českým, umožňuje nakládání s psychedeliky v medicínském kontextu, tj. umožňuje PAP.

---

⁵⁶ DENNIS, J. Psilocybin Facilitator Training Programs in Oregon: An Inside Look at Oregon's Burgeoning Psychedelic Marketplace. *MAPS Bulletin* 2022 [online]. 2022, Vol. 32, No. 2 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://maps.org/2022/11/02/psilocybin-facilitator-training-programs-in-oregon-an-inside-look-at-oregons-burgeoning-psychedelic-marketplace/>; Mapping Psychedelic Drug Policy Reform in the United States. In: *Psychedelic Alpha* [online]. 11. 6. 2023 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://psychedelicalpha.com/data/psychedelic-laws>.

⁵⁷ Jedná se o speciální program (*Special Access Program*) v případě paliativní péče, tj. v případě pacientů nacházejících se v závažném, respektive život ohrožujícím stavu, za předpokladu, že konvenční léčba selhala, není pro pacienta vhodná nebo není v Kanadě dostupná. K tomu: Special Access Program Requests. In: *PsychedelicLaw* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.psychedeliclaw.ca/psychedelics-request-special-access-program>; a Exemptions from provisions of the Controlled Drugs and Substances Act. In: *The official website of the Government of Canada* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/health-concerns/controlled-substances-precursor-chemicals/exemptions.html>.

⁵⁸ Public Opinion Towards Changes to Psilocybin Regulations in Canada. In: *Therapsil* [online]. 2021 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://therapsil.ca/wp-content/uploads/2021/07/TheraPsil-2021-Public-Opinion-Survey-final.pdf>; Do you have the right to psilocybin-assisted psychotherapy? In: *Therapsil* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://therapsil.ca/reasoning/>.

⁵⁹ DONAUER, D. Legal Framework for the Use of Psychedelics in Switzerland. In: *MLL Legal News* [online]. 15. 7. 2022 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.mll-news.com/legal-framework-for-the-use-of-psychedelics-in-switzerland/?lang=en>.

Pokud jde o Evropu jako celek, období psychedelické renesance začíná být reflektováno i na půdě Evropské unie, a to předně v souvislosti s duševním zdravím. Nejnovější analýza Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost konstatuje rostoucí zájem odborné i širší veřejnosti o léčebné využití psychedelických látek, jakož i ketaminu a MDMA. Všímá si, že potenciál těchto látek při léčbě různých duševních onemocnění zkoumají již četné klinické studie přinášející slibné výsledky, avšak poukazuje i na možnost úskalí s užíváním psychedelik spojená.⁶⁰ V návaznosti na Strategii pro duševní zdraví představenou v červnu 2023 Evropskou komisí⁶¹ vydal Evropský hospodářský a sociální výbor stanovisko zvané Opatření zaměřená na zlepšení duševního zdraví, v němž uznává potenciál psychedelické léčby jako průlomové léčby těžké deprese, posttraumatické stresové poruchy a problémů s alkoholem a žádá, aby byly vyčleněny finanční prostředky na podporu výzkumu a vývoje psychedelik, jakož i jejich případného uvádění na trh.⁶²

Z výše uvedeného vyplývá, že celosvětově je již otázka legislativního přístupu k psychedelickým látkám, jejichž terapeutický potenciál není nikterak rozporován, aktivně řešena, když jsou hledány různé cesty, jak tyto látky optimálně užít v léčbě široké škály duševních obtíží a za účelem zlepšení duševního zdraví lidí. V návaznosti na zahraniční přístupy se text dále zaměří na stav v České republice.

2.4 Situace v České republice

Jak je uvedeno výše, v České republice jsou psychedelika s ohledem na mezinárodní závazky (Úmluva OSN o psychotropních látkách) klasifikována jako OPL zařazené na 4. seznamu nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Z toho vyplývá, že tyto látky nejsou (a ani nemohou být) léčivý a lze je užít pouze k omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení. Vzhledem k tomu stojí i Česká republika před otázkou, jak by bylo možné legálně podávat psychedelika v terapii, přičemž jednou z možných úvah, na niž se dále zaměří tento text, je využití institutu přípustného rizika.

Pokud jde o jiné uvažované cesty, je třeba předně zkonstatovat, že za současného legislativního nastavení by PAP bylo možné realizovat na základě povolení k zacházení s psychedelickou látkou jako návykovou látkou uděleného Ministerstvem zdravotnictví, respektive Státním ústavem pro kontrolu léčiv (dále jen „SÚKL“), přičemž předmětné povolení by vymezovalo i účel zacházení, tj. užití daného psychedelika v terapii. Po splnění zákonných podmínek k podání žádosti o takové povolení⁶³ by toto mělo být uděleno,

⁶⁰ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, European Drug Report 2023: Trends and Developments. [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en.

⁶¹ European Health Union: a new comprehensive approach to mental health. In: *European Commission* [online]. 7. 6. 2023 [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_3050.

⁶² Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Opatření zaměřená na zlepšení duševního zdraví, SOC/760-EESC-2023, bod. 3.5 [online]. 13. 7. 2023 [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/measures-improve-mental-health>.

⁶³ Podmínky žádosti stanoví § 8 zákona o návykových látkách, zejména jeho odst. 6 vymezující, co je třeba k žádosti doložit: jedná se o originál, stejnopis nebo úředně ověřenou kopii rozhodnutí dokládající povolení k zacházení s léčivý podle zákona o léčivech nebo osvědčení o splnění podmínek k výkonu veterinární léčebné a preventivní činnosti podle zákona o Komoře veterinárních lékařů, je-li předmětem žádosti zacházení s návykovými látkami obsaženými v léčivých přípravcích a léčivých látkách podle zákona o léčivech, doklad o bezúhonnosti, doklad o povolení k podnikání, doklad obsahující souhlas vlastníka nemovitosti s činnostmi uvedenými v žádosti, smlouva o odborné veterinární činnosti,

neboť i užití psychedelik v terapii lze podřadit pod zákonné ustanovení omezeného výzkumného, vědeckého a velmi omezeného terapeutického účelu vymezeného v povolení k zacházení. Pro úplnost je třeba podotknout, že na vydání povolení neexistuje právní nárok. Ministerstvo zdravotnictví rozhoduje v rámci správního řízení a vydání nebo nevydání povolení k zacházení je výsledkem tzv. správního uvážení. Možnost PAP tak závisí na byrokratickém, nikoli odborném rozhodnutí. V tomto ohledu lze proti takovému způsobu zpřístupnění PAP vznést totožné námitky, s jakými přichází kanadská organizace *Therapsil* (viz výše).

Optimální cestou umožňující medicínské použití psychedelik je učinit z nich léčiva. Psychedelika by se tak stala léčivými přípravky obsahujícími OPL s tím, že by byly vymezeny podmínky, jakým způsobem je používat, což by bylo formou PAP. Nejdříve by však muselo dojít k vytvoření „speciální“ látky pro léčebné použití – např. léčebného psilocybinu, podobně jako k tomu přistoupila Austrálie; takový psilocybin by byl zařazen na mírnějším seznamu OPL umožňujícím jeho užití jako léčiva. „Klasický“ psilocybin by pak zůstal klasifikován, jak je doposud, aby tak byly dodrženy mezinárodní úmluvy. Ten specifický by byl přeřazen na seznam umožňující medicínské využití – v České republice by se tedy jednalo o přesun zmíněné látky ze seznamu č. 4 psychotropních látek nařízení č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, na seznam č. 7 citovaného nařízení, kde se nachází mimo jiné ketamin, či na seznam č. 1 omamných látek, kde je zařazeno konopí pro léčebné použití. V Austrálii byly rovněž právně vytvořeny nové látky, a to jednak psilocybin pro léčbu rezistentní deprese, jednak MDMA pro léčbu posttraumatické stresové poruchy. Pouze takový psilocybin a takové MDMA jsou na australském seznamu č. 8, jež umožňuje medicínské užití; klasický psilocybin a MDMA zůstávají na seznamu č. 9 obsahujícím ty nejpřísněji kontrolované látky. Pokud se týká reklasifikace OPL na mezinárodních seznamech, jedná se o rozhodnutí Komise OSN pro narkotika (*Commission on Narcotic Drugs*), do jejíž kompetence patří mezinárodní kontrola drog, a tedy i kontrola dodržování úmluv a provádění změn v seznamech kontrolovaných látek.

Léčebný psilocybin by pak byl používán jako léčivý přípravek v režimu: vybavení pacienta potřebným množstvím individuálně připraveného humánního léčivého přípravku s obsahem návykové látky poskytovatelem zdravotních služeb v oboru psychiatrie. Nejednalo by se o vydávání látky pacientovi na předpis, jako je tomu u jiných psychoaktivních léků, ale o podávání pacientovi při poskytování zdravotních služeb, a to konkrétně PAP. Tento legislativní stav by pak nabízel možnost psychedelikum, např. psilocybin s léčebným využitím, registrovat jako léčivo, stejně jako další možnosti, jakými jsou *off-label* použití léčivého přípravku (díky čemuž je v případě ketaminu možná ketaminem asistovaná terapie), užití neregistrovaného léčivého přípravku, užití individuálně připravovaného léčivého přípravku či užití v rámci speciálního léčebného programu (tzv. užití ze soucitu). V návaznosti na to by pak bylo nutné vymezit, odkud a jak by se daná látka získávala: buď by se vyráběla v České republice anebo by byla dovážena na základě povolení vydaného Ministerstvem zdravotnictví (Inspektorátem pro OPL). Kromě výroby či dovozu by pak

---

bude-li tato činnost vykonávána, doklad o ustanovení odpovědné osoby, doklad o zdravotní způsobilosti odpovědné osoby, prohlášení žadatele, že v případě činnosti, při kterých se přichází do přímého styku s návykovými látkami a přípravky, bude zvolen odpovídající způsob jejich zabezpečení, popis technologie zamýšlené výroby, pokud jde o žádost o povolení k výrobě návykových látek a přípravků. Žádost o povolení k zacházení se podává na formuláři vydaném Ministerstvem zdravotnictví dostupném na jeho webových stránkách: <https://www.mzcr.cz/tiskopisy-formularu-podle-zakona-o-navykovych-latkach-vyhlaska-c-53-2014-sb/>; Tiskopis 1.

pravděpodobně byla řešena otázka ceny psychedeliky asistované terapie a její možná úhrada (alespoň z části) z veřejného zdravotního pojištění.

Stran praktického postupu při realizaci PAP je rovněž možno inspirovat se v zahraničí, kde již byly vytvořeny závazné postupy a protokoly,⁶⁴ ale i tuzemskými zkušenostmi s ketaminem asistovanou terapií na psychedelické klinice *Psyon* či postupem v rámci klinických hodnocení psychedelik probíhajících v Národním ústavu duševního zdraví.

Pro úplnost je třeba dodat, že některé z probíhajících klinických studií psychedelik, jakož i MDMA jsou již v závěrečné fázi; pokud budou ukončena se závěrem potvrzujícím léčebné účinky těchto látek, již nic nebrání v jejich registraci jako léčiv. I když se v případě látky MDMA hovoří o jejím schválení ze strany americké FDA již v průběhu roku 2024,⁶⁵ v případě ostatních psychedelik se jedná ještě o poměrně dlouhodobý časový horizont, a proto je na místě uvažovat i o jiných, z hlediska běhu času vhodnějších řešeních. Nezapomínejme, že jde především o možnost zlepšení duševního stavu a zdraví lidí, což je pro společnost téma velmi zásadní.⁶⁶ Jen v Evropské unii přibližně 7 % jejích obyvatel trpí chronickou depresí a 8 milionů Evropanů posttraumatickou stresovou poruchou.⁶⁷

Jistou možností, i za současného legislativního nastavení, představuje dekriminálizace PAP s oporou o zásadu subsidiarity trestní represe, ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku, dle něhož lze „*trestní odpovědnost pachatele a trestně právní důsledky s ní spojené uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu*“.

Ačkoli společenská škodlivost činu nepředstavuje, s ohledem na formální pojetí trestného činu dle jeho definice obsažené v § 13 odst. 1 trestního zákoníku, zákonný znak skutkové podstaty, představuje materiální korektiv takto pojatého vymezení trestného činu a je součástí jeho pojetí v širším významu.⁶⁸ To mimo jiné dokládá i důvodová zpráva k trestnímu zákoníku, dle jejíhož komentáře k § 12 odst. 2 předmětně „*ustanovení neznamená negaci formálního pojetí trestného činu, a to z toho důvodu, že i když v převážné většině trestních zákoníků v klasických demokraciích je trestný čin shodně s návrhem trestního*

⁶⁴ Např. MITHOEFER, M. C. A Manual for MDMA-Assisted Psychotherapy in the Treatment of Posttraumatic Stress Disorder. In: *Multidisciplinary Association for Psychedelic Studies (MAPS)* [online]. 19. 8. 2015 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://maps.org/research-archive/mdma/MDMA-Assisted-Psychotherapy-Treatment-Manual-Version7-19Aug15-FINAL.pdf>; Psychedelic Drugs: Considerations for Clinical Investigations Guidance for Industry. In: *Food and Drug Administration* [online]. 2023 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.fda.gov/media/169694/download>; apod.

⁶⁵ ANDERSON, M. First FDA-approved psychedelic drug could come as soon as 2024. *Healthcare Brew* [online]. 2023 [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.healthcare-brew.com/stories/2023/10/27/first-fda-approved-psychedelic-drug-potentially-2024>.

⁶⁶ K tomu opět komplexní přístup EU k duševnímu zdraví – European Health Union: a new comprehensive approach to mental health. Dále např. YANATMA, S. Europe's mental health crisis in data: Which country uses the most antidepressants? In: *Euronews* [online]. 16. 5. 2023 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/next/2023/05/16/europes-mental-health-crisis-in-data-which-country-uses-the-most-antidepressants>; anebo V důsledku pandemie covid-19 se s duševním onemocněním potýká téměř každý třetí dospělý. Podporu nabídně nový web. In: *Národní ústav duševního zdraví* [online]. 15. 2. 2021 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.nudz.cz/pro-media/tiskove-zpravy/v-dusledku-pandemie-covid-19-se-s-dusevnim-onemocnenim-potyka-temer-kazdy-treti-dospely-podporu-nabidne-novy-web>.

⁶⁷ Extent of depressive disorders and healthcare personnel (Survey data). *Eurostat* [online]. 2023 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mental_health_and_related_issues_statistics#Extent_of_depressive_disorders_and_healthcare_personnel_28Survey_data.29; TRAUTMANN, S. – WITTCHEN, H. U. Trauma and PTSD in Europe. In: NEMEROFF, Ch. B. – MARMAR, Ch. (eds). *Post-Traumatic Stress Disorder*. Oxford University Press, 2018, s. 133–146 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/med/9780190259440.003.0008>.

⁶⁸ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku) publikované ve Sběrce výkladových stanovisek pod poř. č. 5/2011.

zákoníku vymezen jako jednání protiprávní a trestné na podkladě formálních znaků trestného činu, je zároveň vždy chápán jako souhrn takových znaků, které ho ve svém souhrnu charakterizují jako čin společensky škodlivý, před kterým je třeba společnost i jednotlivé občany chránit, neboť porušuje základní právní statky, na nichž je vybudována demokratická společnost. Při tomto přístupu má hledisko společenské škodlivosti povahu významného interpretačního pravidla, které napomáhá zákonnou skutkovou podstatu konkrétního trestného činu i jeho formální znaky vyložit podle jejich smyslu (tzv. teleologický výklad).“⁶⁹

Lze tedy shrnout, že hledisko společenské škodlivosti je významným interpretačním pravidlem, za pomoci kterého má být skutková podstata trestného činu vykládána v souladu se svým smyslem a účelem. Pokud byl tedy formálně spáchán trestný čin, tedy byly naplněny všechny znaky uvedené v trestním zákoně, ale nejde o případ společensky škodlivý, nelze dle zásady subsidiarity trestní represe ani uplatnit trestní odpovědnost. Kriminalizována by totiž měla být jen společensky škodlivá jednání. V opačném případě se jedná o nadužívání trestní represe, což je stav krajně nežádoucí a je v rozporu s funkcí práva ve společnosti, jakož i jeho legitimitou. Trestní právo musí chránit zásadní legitimní zájmy a hodnoty tam, kde není jiné pomoci, tj. legitimita trestněprávních zásahů může být odůvodněna pouze nutností ochrany elementárních právních hodnot před činy zvláště nebezpečnými pro společnost s tím, že neexistuje jiné řešení než trestněprávní a že pasivita státu by mohla vést ke svémoci či svépomoci občanů a k chaosu.⁷⁰ Trestněprávní postih proto může přijít jen v situacích, ve kterých je to nezbytné pro dosažení účelu aplikované normy.⁷¹ Z uvedeného tak vyplývá jednoznačný názor, že *pokud není trestněprávní postih dostatečně odůvodněn společenskou škodlivostí činu, není ani legitimní.*

Předmětem tohoto textu je však úvaha stran přípustného rizika. V návaznosti na výše řečené bude tedy dále provedeno zhodnocení, zda by jednou z uvažovaných cest užití psychedelik v terapii v intencích platné a účinné právní úpravy byla aplikace institutu přípustného rizika jakožto okolnosti vylučující protiprávnost, tedy vylučující trestnost jednání spočívajícího v podání psychedelické látky terapeutem klientovi v rámci PAP, jež by striktně vzato naplňovalo formální znaky skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a tedy dle § 283 trestního zákoníku.

3. PAP jako přípustné riziko?

Jak již bylo konstatováno, přípustné riziko jako okolnost vylučující protiprávnost je konstruováno tak, aby bylo aplikovatelné na co nejširší okruh lidské činnosti, inovativní a nezažité postupy nevyjímaje. *PAP takovým přístupem bezesporu je.*

Léčba duševních poruch a obtíží, jakož i zlepšování duševního stavu lidí bezesporu sleduje společensky prospěšný cíl. Není snad pochyb o tom, že duševní zdraví a pohoda je v naší společnosti významnou hodnotou. *PAP je tedy společensky prospěšnou činností.*

Pokud se týká PAP jako postupu *lege artis*, předně je třeba zopakovat, co pod tímto termínem rozumět. Jde o postup, jenž je v souladu s dosaženým stavem poznání, specificky

⁶⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Sněmovní tisk 410 [online]. 2009 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>.

⁷⁰ NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné – I. obecná část*. Praha: CODEX, 1997, s. 15.

⁷¹ ŠÁMAL, P. K diskuzi o subsidiaritě trestní represe. In: KALVODOVÁ, V. – FRYŠTÁK, M. – PROVAZNÍK, J. (eds). *Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018.

v medicínském kontextu se jedná o postup standardní, na kterém panuje odborná shoda, tj. postup osvědčený a obecně uznávaný. V případě psychedelik však normovaný stav neodpovídá vědecké evidenci. Léčba psychedeliky je zatím považována za léčbu experimentální, je však jen otázkou času, kdy se tato etabluje ve standardní lékařský postup, neboť k tomu jsou již činěny konkrétní kroky. V tomto ohledu je však na místě připomenout výše uvedený názor, že i nenormovaný, leč vědecky dostatečně podložený postup lze považovat za postup *lege artis* s tím, že pro dovození dostatečného vědeckého odůvodnění postačí, že v odborné veřejnosti je relevantně zastoupen názor, že daný postup je potenciálně prospěšný, přičemž nezaznávají vědecky podložené obavy o jeho bezpečnost. Tento relevantní odborný názor bude doložitelný zejména z publikací článků v odborných časopisech, jakož i postupným vznikem doporučených postupů.⁷²

Na základě výše uvedeného lze tedy PAP podřadit pod postup *lege artis*. PAP vykonávaná *lege artis* je PAP vykonávaná dle standardů dobré praxe (*PAP guidelines*) s absolvováním příslušného výcviku. Pro úplnost je třeba dodat, že v zahraničí jsou již vypracovány oficiální protokoly postupu a probíhají i výcviky v PAP; přenositelnosti této dobré praxe do českého prostředí nic nebrání, nehledě k tomu, že i u nás, ať už v rámci klinických studií probíhajících v Národním ústavu duševního zdraví či v rámci ketaminem asistované terapie na psychedelické klinice *Psyon*, odborníci dle určitých standardů a protokolů postupují. Pakliže interpretujeme pojem *lege artis* dle jeho účelu a ve smyslu *evidence-based* medicíny a normovaných postupů v dané oblasti, nezbyvá než učinit závěr, že *PAP je postupem lege artis*.

Součástí PAP je i dostatečné poučení osoby tak, aby se mohla svobodně a informovaně rozhodnout, zda PAP podstoupí, či nikoli. *PAP tedy probíhá na základě informovaného souhlasu osoby, která ji podstupuje*, respektive osoby, jejíž život a zdraví mohou být ohroženy.

Pokud jde o výkon PAP v rámci určitého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, není pochyb o tom, že tato by měla být poskytována odborníkem/profesionálem, kterým je *sitter*. V současné době však není vyjasněno, kdo a za splnění jakých podmínek jím může být.

Odborný konsenzus panuje na tom, že *sitter* by měl mít absolvovanou nějakou formu vzdělání, jež by garantovalo kvalitu poskytované péče, tj. absolvováno vhodné školení, výcvikový program či specializovaný kurz zaměřený na práci s psychedelickou zkušeností, přičemž za klíčový faktor je považována nejen přímá zkušenost s provázením psychedelickou zkušeností, ale i vlastní psychedelická zkušenost jako taková.⁷³ Vzdělávání odborníků a metodická podpora vyplývá i z Národního psychedelického výzkumu realizovaného

⁷² ŠUSTEK, P. – HOLČAPEK, T. – ŠOLC, M. *Doporučení pro tzv. off-label použití léčivých přípravků pro pacienty s COVID-19*, s. 121.

⁷³ Např. dle studie Williama Brennana a kol. z roku 2021 může absence zkušenosti sittersa s rozšířenými stavy vědomí klienta i poškodit. BRENNAN, W. – JACKSON, M. A. – MACLEAN, K. – PONTEROTTO, J. G. A Qualitative Exploration of Relational Ethical Challenges and Practices in Psychedelic Healing. *Journal of Humanistic Psychology* [online]. 2021 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/00221678211045265>. Podobně pak: WINKLER, P. – CSÉMY, L. Self-Experimentations with Psychedelics Among Mental Health Professionals: LSD in the Former Czechoslovakia. *Journal of Psychoactive Drugs* [online]. 2014, Vol. 46, No. 1, s. 11–19 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02791072.2013.873158>; anebo NIELSON, E. M. – GUSS, J. The influence of therapists' first-hand experience with psychedelics on psychedelic-assisted psychotherapy research and therapist training. *Journal of Psychedelic Studies* [online]. 2018, Vol. 2, No. 2, s. 64–73 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2054.2018.009>.

v letech 2019–2021 v Národním ústavu duševního zdraví, kde je mimo jiné konstatováno, že „[p]ro vznik kvalitních služeb pro uživatele psychedelik je nezbytné poskytnout jejich pracovníkům příležitost k adekvátnímu specializovanému a akreditovanému vzdělávání v dané problematice, které dnes v ČR až na spíše ojedinělé semináře a kurzy stále chybí.“⁷⁴

Kurzy a výcviky zaměřené na práci s uživateli psychedelik a psychedelickou zkušeností by mohly být určeny pro pracovníky v pomáhajících službách – psychology, terapeuty, psychiatry, adiktology a další zdravotnické profese či profese v sociálních službách, dobrovolníky i tzv. peer podporu. Jejich obsahem by bylo základní povědomí o psychedelikách a mechanismu jejich účinku, praktické informace o tom, jak pracovat s klienty, kteří užili psychedelickou látku či její užití zvažují, kompetence k zajištění bezpečné psychedelické zkušenosti a k pomoci při řešení náročné psychedelické zkušenosti; jako vhodné se pak v rámci vzdělávání jeví i absolvování vlastní psychedelické zkušenosti v kontrolovaném prostředí.⁷⁵ V této souvislosti je třeba uvést, že v zahraničí jsou již dostupná doporučení, teoretické modely, jakož i koncepty vzdělávání terapeutů poskytujících některý typ psychedelické péče.⁷⁶

Pokud jde o odbornost *sittera*, garantující kvalitu a bezpečnost poskytované služby, nabízí se úvahy ohledně navázání možnosti výkonu PAP na již etablované odbornosti jako je psychiatr, psycholog či psychoterapeut.⁷⁷ S ohledem na výše řečené se však toto nejvíce jako optimální varianta, protože velmi žádoucí, ne-li nutnou podmínkou je absolvování specializovaného kurzu zahrnujícího mimo jiné i vlastní zkušenost s rozšířeným stavem vědomí, což je dle mého názoru z povahy věci důležitější než formální vzdělání zakončené vysokoškolským titulem či absolvování akreditovaného terapeutického výcviku, byť je třeba připustit, že takový výcvik či studium psychologie mohou pro *sittera* představovat vhodný a možná i nutný základ. Jistou možností je také navázat poskytování PAP na zdravotnické zařízení. Poskytovatelem PAP by tedy mohl být poskytovatel zdravotních služeb, přičemž při posuzování, kdo v rámci tohoto zařízení je oprávněnou osobou k výkonu PAP, by bylo možné vycházet například z požadavků stanovených pro získání povolení k zacházení s návykovými látkami.⁷⁸ V rámci zdravotnického zařízení by psychedelickým *sitterem*, respektive poskytovatelem PAP, byl zdravotnický pracovník,

⁷⁴ KOČÁROVÁ, Rita a kol. *Psychedelika v České republice přehled situace, zkušenosti a názory uživatelů a poskytovatelů péče*. Úřad vlády České republiky, 2022, s. 181.

⁷⁵ *Ibidem*.

⁷⁶ PHELPS, J. Developing Guidelines and Competencies for the Training of Psychedelic Therapists. *Journal of Humanistic Psychology* [online]. 2017, Vol. 57, No. 5, s. 450–487 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0022167817711304>; GORMAN, I. – NIELSON, E. M. – MOLINAR, A. – CASSIDY, K. – SABBAGH, J. Psychedelic Harm Reduction and Integration: A Transtheoretical Model for Clinical Practice. *Frontiers in Psychology* [online]. 2021, Vol. 12 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.645246>; a TAI, S. J. – NIELSON, E. M. – LENNARD-JONES, M. – JOHANNA AJANTAIVAL, R.-L. – WINZER, R. et al. Development and Evaluation of a Therapist Training Program for Psilocybin Therapy for Treatment-Resistant Depression in Clinical Research. *Frontiers in Psychiatry* [online]. 2021, Vol. 12 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.586682>; KOČÁROVÁ, Rita a kol. *Psychedelika v České republice přehled situace, zkušenosti a názory uživatelů a poskytovatelů péče*.

⁷⁷ Psychiatr je absolventem lékařské fakulty, jež má atestaci z psychiatrie. Psycholog je absolventem vysokoškolského studia v oboru psychologie. Psychoterapeut má absolvován některý z akreditovaných psychoterapeutických výcviků, přičemž může mít různé vzdělání. Psychiatr a klinický psycholog jsou zdravotnickými pracovníky. Psychoterapie legislativně ukotvena není. K tomu: TELEČ, I. Psychoterapie a právo. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. 2017, roč. 7, č. 2, 16–28 [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://medlawjournal.ilaw.cas.cz/index.php/medlawjournal/article/view/142>.

⁷⁸ V zásadě se jedná o naplnění kritérií stanovených v § 8 odst. 6 zákona o návykových látkách.

a to jak zdravotnický pracovník vykonávající lékařské povolání, tak osoba vykonávající nelékařské zdravotnické povolání.⁷⁹

Je tedy otázkou, zda je možné pro účely přípustného rizika považovat podmínku výkonu rizikové činnosti v rámci určitého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce za naplněnou, dokud není vyjasněno, do jaké odbornosti vlastně provádění PAP spadá, respektive které odbornosti mohou PAP provádět. Jako řešení se jeví navázat poskytování PAP na poskytovatele zdravotních služeb, přičemž PAP by mohla být vykonávána jak lékařským, tak nelékařským zdravotnickým personálem; podmínkou by však bylo absolvování specializovaného kurzu zaměřeného na psychedelický *sitting*, tj. bezpečné provázení psychedelickou zkušeností, jakož i získání povolení k zacházení s návykovými látkami. V takovém případě by pak nezbylo než konstatovat, že *PAP je vykonávána v rámci určitého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce.*

Při hodnocení podmínky subsidiarity je třeba si uvědomit, že existují i jiné způsoby léčby duševních obtíží, od klasické kognitivně behaviorální terapie po širokou paletu alternativních, avšak nelátkových přístupů. Kýženého výsledku je tedy možné dosáhnout i jinak. PAP se však v mnoha indikacích jeví jako efektivnější postup ve srovnání s postupy standardními, přičemž nelze opomenout ani segment diagnostikovaných pacientů, u nichž klasická léčba selhává. Hodnotíme-li přínosnost a účelnost PAP, nezbyvá než zhodnotit, že *PAP naplňuje podmínku subsidiarity.*

PAP je designovaná tak, aby byla co nejvíce eliminována rizika s užitím psychedelik spojená. Jen pro připomenutí, psychedelická zkušenost je podstupována v bezpečném a podporujícím prostředí za účasti *sittera*, tj. odborníka, který ví, jak s člověkem nacházejícím se ve stavu změněného vědomí pracovat. Nadto při dodržení postupu „psychedelické“ *lege artis* (viz výše) možný přínos užití psychedelika v terapeutickém *settingu* převyšuje rizika s užitím této látky spojená.⁸⁰ Míra podstupovaného rizika je tedy nižší než pravděpodobnost dosažení zamýšleného cíle, kterým je předně léčba a adresování příčin duševních poruch a obtíží. S ohledem na to je třeba uzavřít, že *PAP naplňuje podmínku proporcionality.*

PAP rovněž naplňuje podmínku souladu s veřejným zájmem, zásadami lidskosti, jakož i dobrými mravy. O tom snad není, s ohledem na úvodní výklad zmíněných neurčitých právních pojmů, pochyb.

Odpověď na otázku, zda je PAP v souladu s jiným právním předpisem, je však problematická. Podání psychedelické látky, jež je klasifikována jako OPL s velmi omezeným

⁷⁹ Právní úpravu definující osoby vykonávající zdravotnické povolání tvoří jednak zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta (zákon o lékařských povoláních), tak zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

⁸⁰ PILECKI, B. – LUOMA, J. B. – BATHJE, G. J. – RHEA, J. – NARLOCH, V. F. Ethical and legal issues in psychedelic harm reduction and integration therapy. *Harm Reduction Journal* [online]. 2021, Vol. 18, No. 1 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s12954-021-00489-1>; k tomu dále: BENDER, D. – HELLERSTEIN, D. J. Assessing the risk-benefit profile of classical psychedelics: a clinical review of second-wave psychedelic research. *Psychopharmacology* [online]. 2022, Vol. 239, No. 6, s. 1907–1932 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s00213-021-06049-6>; či LUOMA, J. B. – CHWYL, C. – BATHJE, G. J. – DAVIS, A. K. – LANCELOTTA, R. A Meta-Analysis of Placebo-Controlled Trials of Psychedelic-Assisted Therapy. *Journal of Psychoactive Drugs* [online]. 2020, Vol. 52, No. 4, s. 289–299 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02791072.2020.1769878>.

terapeutickým užitím vymezeným v povolení k zacházení, bez tohoto povolení odporuje zákonu o návykových látkách (viz § 3 odst. 2 citovaného zákona *a contrario*). Díky zařazení na 4. seznam nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, nejsou psychedelika léčivá, a není tedy možné je medicínsky užit. Na druhou stranu, s příslušným povolením k zacházení s návykovými látkami již není třeba pro případ PAP o institutu přípustného rizika uvažovat. Na tomto místě je třeba připomenout v úvodu citované konstatování Kuchty o tom, že otázka, zda je možno považovat v některých případech za dovolená ta jednání, která porušují právní normy, je složitá. Na jedné straně totiž nelze uplatňovat zásadu „účel světí prostředky“, na druhé straně by však lpění na formálním dodržování všech předpisů podvazovalo zbytečně iniciativu občanů.⁸¹

Přesně o to totiž při úvahách o PAP jde. Striktně a formálně vzato, nezbyvá než konstatovat, že *podmínka souladu s jiným právním předpisem není splněna*. Je však otázkou, zda je racionální, legitimní a v souladu s „duchem zákona“ se s takovou odpovědí spokojit a nerelativizovat ji. *Domnívám se, že nikoliv.*

V této souvislosti je třeba zmínit, že tázání se po smyslu a účelu právní normy je považováno za „královskou“ myšlenkovou operaci v případě její interpretace, což opakovaně zdůrazňuje ve svých nálezech i Ústavní soud, když konstatuje, že „[j]azykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd.). Mechanická aplikace abstrahující, respektive neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.“⁸²

Vztah jazykového a teleologického výkladu je předmětem i právněfilosofických, respektive právněteoretických úvah. Holländer rozumí nalézáním smyslu a účelu právní normy úsilí o rekonstrukci jejího normativního obsahu a snahu o poznání jejího obsahu teleologického, když v této souvislosti podotýká, že (vycházející z učení Jheringa)⁸³ v případech obsahové neúplnosti či jazykové nepřesnosti práva je potřeba jeho nalézání argumentací povahou věci.⁸⁴ Teleologický výklad prioritizují i Melzer s Winterem. Dle Melzera je jazykový výklad pouze prvním krokem v procesu interpretace právního předpisu a sám o sobě nemůže vést k interpretačnímu závěru.⁸⁵ Wintr pak ohledně vztahu textu a účelu právní normy formuluje tzv. pravidla přednosti, vyslovuje „*zákaz opomíjení účelu a smyslu právní úpravy*“ a v souvislosti s tím uvádí, že „[i] když je text zákona jednoznačný, nelze jej aplikovat mechanicky bez zvážení účelu a smyslu právní úpravy. Je třeba usilovat o harmonizaci interpretačních výsledků, protože jen řešení odstraňující rozpory mezi jazykovým, systematickým a teleologickým výkladem je skutečně přesvědčivé.“⁸⁶

⁸¹ KUCHTA, J. Několik poznámek k postavení a formulaci okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního zákona.

⁸² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97; obdobně nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 384/08. K tomu i např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, v němž Ústavní soud uvádí, že obecné soudy interpretující právní normu nejsou vázány doslovným zněním zákonného ustanovení.

⁸³ „Účel je tvůrce veškerého práva, neexistuje žádná právní věta, která by za svůj původ nevděčila nějakému účelu.“ JHERING, R. *Der Zweck im Recht*. Leipzig: Breitkopf & Härtel, 1893, s. 8; MELZER, F. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 159.

⁸⁴ HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 86.

⁸⁵ MELZER, F. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*, s. 80.

⁸⁶ WINTR, J. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013, s. 186.

V širším kontextu souvisí akcentace teleologického výkladu s morálním fundamentem práva⁸⁷ a požadavkem na to, aby právo bylo spravedlivé. Platnost právní normy je tak třeba hodnotit z hlediska spravedlnosti se zohledněním morálních hodnot. V důsledku toho se pak odkaz toliko na legalitu práva jeví příliš formální, což vede k zásadnímu významu zásady subsidiarity trestní represe a dalšímu požadavku kladenému na právo, a to aby bylo legitimní (viz výše).

Dále je třeba dodat, že úvahy o PAP v intencích přípustného rizika naráží, stejně jako jiné uvažované cesty k PAP (viz výše), na legislativní klasifikaci psychedelik. Nezbyvá tedy než poukázat na již dříve vyslovený závěr, že diametrální rozpor mezi stavem *de iure* a *de facto*, k jakému dochází v případě legislativního ukotvení psychedelických látek *de lege lata*, je nežádoucí; právní stav musí korespondovat se stavem faktickým, a proto nezbyvá než takového souladu dosáhnout změnou práva spočívající v reklasifikaci psychedelik, tj. v úpravě jejich legislativního statusu se zohledněním jejich léčebného potenciálu. A to je třeba provést na mezinárodní úrovni.⁸⁸

V širším kontextu souvisí změna právního náhledu na psychedelika s racionální drogovou politikou a legislativou, jež reflektuje stav vědeckého poznání, na základě čehož volí diferencovaný přístup k návykovým látkám dle jejich specifik a dle jejich škodlivosti a rizikovitosti jak pro uživatele samotného, tak pro jeho okolí, jakož i dle jejich závislostního potenciálu.⁸⁹ S takovým stavem je pak spojeno jejich odpovědné užívání v bezpečném a kontrolovaném prostředí, jakož i garance kvality látky a odbornosti osob, které s ní nakládají.

Otázky a diskuze místo závěru

Cílem prezentovaného textu bylo odpovědět na otázku, zda PAP naplňuje zákonné znaky přípustného rizika jako okolnosti vylučující protiprávnost. Po zevrubné analýze všech legálních aspektů tohoto institutu se kladná odpověď jeví jako problematická, neboť byly identifikovány *sporné body spočívající jednak v neukotvenosti PAP v návaznosti na výkon určitého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, jednak v rozporu s jiným právním předpisem*. Domnívám se však, že i přes to lze PAP pod institut přípustného rizika podřadit, pakliže je tento interpretován celistvě a v souladu se svým smyslem a účelem, jakož i s důvody, pro které byl v rámci rekonstrukce trestního práva hmotného do trestního zákoníku začleněn. V neposlední řadě nelze nezmínit zásadu subsidiarity trestní represe, respektive dekriminálníci PAP právě s ohledem na tuto zásadu, neboť v případě PAP absentuje společenská škodlivost jednání, byť formálně naplňujícího skutkovou podstatu trestného činu.

Využití institutu přípustného rizika se tedy jeví jako jedna z možných cest k PAP, avšak tento závěr nelze považovat za bezvýhradný. Lépe řečeno, nelze bez výhrad uzavřít, že by

⁸⁷ K tomu srov. FULLER, L. L. *Morálka práva*. Přeložil PŘIBÁŇ, J. Praha: OIKOYMENH, 1998. Oikúmené (OIKOYMENH); či PŘIBÁŇ, J. – HOLLÄNDER, P. – BAŇOUCH, H. *Právo a dobro v ústavní demokracii: polemické a kritické úvahy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011.

⁸⁸ DLEŠTÍKOVÁ, T. Právní úprava psychedelik v České republice a ve světě. In: CINK, V. a kol. *Psychedelika a psychonautika II.: Rizika užívání, spiritualita, etika a právo*. Praha: dybbuk, 2022, s. 238–257; DLEŠTÍKOVÁ, T. (De)criminalisation of Psychedelics in the Czech republic – Where are we heading in Drug policy and legislation? *International Journal of Drug Policy*. 2022, Vol. 110, No. 103900. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2022.103900>.

⁸⁹ Ibidem.

se jednalo o optimální řešení. Spíše naopak, PAP v intencích přípustného rizika hodnotím jako řešení typu „z nouze ctnost“.

S ohledem na výše uvedené lze tedy konstatovat, že institut přípustného rizika představuje pro poskytování PAP značný potenciál; tento však musí být vyložen teleologicky, přičemž jako žádoucí se jeví i pochopení problematiky psychedelik a PAP, jdoucí ruku v ruce s destigmatizací těchto látek. Neméně významný moment představuje i uvědomění si zásady subsidiarity trestní represe a jejího významu pro celé trestní právo.

Za vhodnější než hledání alternativních zákonných cest či výjimek z pravidel však považují řešení spočívající v zohlednění vědecké evidence svědčící ve prospěch léčebného potenciálu psychedelik na legislativní úrovni. První systematický krok k uznání psychedelik jako léčiv pak spočívá v jejich reklasifikaci, tj. přeřazení na seznam kontrolovaných látek umožňující medicínské využití, což, jak konstatováno výše, je nutno provést na mezinárodní úrovni. V případě České republiky by bylo možné, i za současného znění mezinárodních úmluv, vytvořit po vzoru Austrálie speciální kategorie těchto látek s „léčebným využitím“, a ty registrovat jako léčiva, popř. užívat jako neregistrovaná léčiva, zatímco psychedelika jako taková by tedy, až do reklasifikace na mezinárodní úrovni, jež je do budoucna nevyhnutelná, zůstala zakázanými látkami s tím nejpřísnějším režimem kontroly.

Anebo prostor pro hledání cesty k legální možnosti PAP, aniž by se muselo jednat o klinický výzkum či o pacienta, v jehož případě selhala veškerá standardní léčba, a aniž by tato možnost závisela na byrokratickém rozhodnutí, skýtá nová kategorie tzv. psychomodulačních látek? Pro úplnost je třeba uvést, že se jedná o novou, zvláštní kategorii psychoaktivních látek, jejichž škodlivost (zejména míra a vzorce užívání, závislostní potenciál, toxicita nebo jiné vlastnosti podmiňující případné negativní zdravotní nebo sociální dopady jejich užívání) je neznámá nebo nízká.⁹⁰ Legislativní zakotvení tzv. psychomodulačních látek navrhuje novela zákona o návykových látkách, od konce roku 2023 projednávaná v legislativním procesu jako sněmovní tisk č. 504, jejímž cílem je zvláštním způsobem vymezit režim psychoaktivních látek s nízkým zdravotním a společenským rizikem, které nejsou považovány za omamné a psychotropní.⁹¹ Smyslem a účelem návrhu je zavést regulovaný trh s novými psychoaktivními látkami a vykonávat v této oblasti efektivní kontrolu s cílem minimalizovat veřejnozdravotní rizika, aniž by muselo dojít k zařazení těchto látek na seznam omamných a psychotropních látek a souvisejícím dopadům v rovině trestněprávní.⁹² V první fázi se prostřednictvím kategorie tzv. psychomodulačních látek navrhuje zavést poměrně striktní právní regulace látky kratom a nízkopotentního konopí, jež se aktuálně nachází v „šedé zóně“, tj. nejsou ani zakázány ani např. registrovány jako potravina či jinak regulovány. Vycházejí z nízké rizikovosti a škodlivosti psychedelických látek jak pro uživatele samotného, tak pro jeho okolí,⁹³ si lze představit, že by právě do této kategorie byla přeřazena některá psychedelika, např. léčebný psilocybin (viz výše),

⁹⁰ Důvodová zpráva. In: *Návrh poslanců Zdenky Němečkové Crkvenjaš, Toma Philippa, Věry Adámkové, Michaely Šebelové, Martiny Ochodnické, Kláry Kocmanové a Davida Kasala na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony (sněmovní tisk č. 504)* [online]. [Cit. 2023-11-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230737>, s. 23; k tomu dále: <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCUDDTMBS/>.

⁹¹ Ibidem.

⁹² Ibidem.

⁹³ NUTT, D. – KING, L. – PHILLIPS, L. *Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis*.

čímž by se zmírnil zákonný režim této látky a odpadly by tak zákonné překážky pro realizaci PAP.

V souvislosti s legální možností PAP vyvstává mnoho otázek, na něž není, vinou legislativního řazení psychedelik, jednoduchá a jednoznačná odpověď. Na co však jednoznačná odpověď existuje je, že by psychedelickým látkám mělo být vráceno místo v psychiatrii, respektive psychoterapii, které jim právem náleží. PAP by měla představovat standardní terapii, tj. legální a bezpečnou možnost, nejen pro pacienty neodpovídající na standardní léčbu, a to v celé řadě diagnóz; potenciál psychedelických látek je však i mimo klinický kontext.

Úplným závěrem tak nezbyvá než zopakovat již dříve vyslovené zkonstatování, že prioritou je změna legislativního přístupu k psychedelickým látkám na celosvětové úrovni. Ruku v ruce s tím pak jde osvěta společnosti a odstigmatizování psychedelik v očích nejen odborné, ale i široké veřejnosti, neboť jak odborné, tak obecné společenské mínění stále vychází ze zažitého narativu, že všechny drogy bez rozdílu jsou špatné a je třeba být ve „válce proti drogám“. V současné době však existují robustní vědecká data o přínosech (a samozřejmě i negativech) užívání psychedelik, přičemž nelze opomíjet ani tisíciletou zkušenost tradičních domorodých kultur s jejich užíváním, jakož i poznatky z etnomedicíny.⁹⁴

---

⁹⁴ DLEŠTÍKOVÁ, T. *Právní úprava psychedelik v České republice a ve světě*.

Psychedelic-Assisted Psychotherapy and Acceptable Risk

Tereza Dleščíková (<https://orcid.org/0000-0002-0994-0678>)

Abstract: The therapeutic potential of psychedelics is a highly debated topic worldwide. From a professional point of view, there is no doubt about the therapeutic potential of these substances. However, their use in the treatment of mental health problems is complicated due to their legislative classification as illegal controlled substances with the strictest control regime, which precludes them from being medicines. In spite of this fact, various ways are being searched to use psychedelics legally in a medical context, as psychedelic-assisted psychotherapy. The aim of this text is to consider whether the administration of psychedelics in the context of therapy fulfils the legal conditions of acceptable or tolerable risk as a circumstance excluding illegality. The text will first focus on the analysis of the concept of acceptable risk and then on the issue of psychedelics and psychedelic-assisted therapy. It will then assess whether the administration of psychedelics, classified as illegal psychoactive substances, in the therapeutical setting can be interpreted in terms of acceptable risk, and thus exclude the criminalization of such an act, which would otherwise fulfill the offence of illicit production and other disposal of narcotic and psychotropic substances and poisons under Section 283 of the Czech Criminal Code.

Keywords: psychedelics, psychedelic-assisted psychotherapy, acceptable risk, circumstances excluding illegality, drug crimes, psychotropic substances